Ο Μέγας Βασίλειος και ο Santa Claus (πρεσβυτέρου Παναγιώτη Βούρκου)

Categories : ΘΕΟΛΟΓΙΑ

Date : 29 Δεκεμβρίου, 2013

Ο Μέγας αυτός πατέρας και διδάσκαλος της Ορθόδοξης Εκκλησίας γεννήθηκε το 329 μ.Χ. στη Νεοκαισάρεια του Πόντου στο χωριό Άννησα και μεγάλωσε στην Καισάρεια της Καππαδοκίας. Είχε 8 αδέρφια, 3 αγόρια και πέντε κορίτσια. Από τα 4 αγόρια τα 3 έγιναν επίσκοποι (ο Βασίλειος Καισαρείας, ο Γρηγόριος Νύσσης και ο Πέτρος Σεβάστειας) και το ένα μοναχός (ο Ναυκράτιος). Από τις 5 αδερφές του η πρώτη, και συγχρόνως το πιο μεγάλο παιδί της οικογένειας, η Μακρίνα, έγινε μοναχή. Οι γονείς του Βασίλειος (και αυτός), που καταγόταν από τη Νεοκαισάρεια του Πόντου και Εμμέλεια, που καταγόταν από τη Καππαδοκία, αν και κατά κόσμον ευγενείς και πλούσιοι, είχαν συγχρόνως και ακμαιότατο χριστιανικό φρόνημα. Αυτοί μάλιστα έθεσαν και τις πρώτες - καθοριστικής σημασίας - πνευματικές βάσεις του Αγίου. Με εφόδιο αυτή τη χριστιανική ανατροφή, ο Βασίλειος αρχίζει μια καταπληκτική πνευματική ανοδική πορεία. Έχοντας τα χαρίσματα της ευστροφίας και της μνήμης, κατακτά σχεδόν όλες τις επιστήμες της εποχής του.

Και το σπουδαιότερο, κατακτά τη θεία θεωρεία του Ευαγγελίου, που την κάνει αμέσως πράξη με την αυστηρή ασκητική ζωή του.

Μετά τις πρώτες του σπουδές στην Καισάρεια και κατόπιν στο Βυζάντιο, επισκέφθηκε, νεαρός ακόμα, την Αθήνα, όπου επί τέσσερα χρόνια συμπλήρωσε τις σπουδές του, σπουδάζοντας φιλοσοφία, ρητορική, γραμματική, αστρονομία και ιατρική.

Από την Αθήνα επέστρεψε στη Καισάρεια και επιδόθηκε στη δικηγορία και στη διδασκαλία της ρητορικής τέχνης. Αποφάσισε όμως, να ακολουθήσει τη μοναχική ζωή και γι’ αυτό πήγε στα κέντρα του ασκητισμού, για να διδαχθεί τα της μοναχικής πολιτείας στην Αίγυπτο, Παλαιστίνη, Συρία και Μεσοποταμία. Όταν επέστρεψε, αποσύρθηκε σε μια Μονή του Πόντου, αφού έγινε μοναχός, και ασκήθηκε εκεί με κάθε αυστηρότητα για πέντε χρόνια (357-362 μ.Χ.).

Η δε υπόλοιπη ποιμαντορική δράση του, υπήρξε απαράμιλλη, κτίζοντας την περίφημη «Βασιλειάδα», συγκρότημα με ευαγή ιδρύματα, όπου βρήκαν τροφή και περίθαλψη χιλιάδες πάσχοντες κάθε ηλικίας, γένους και φυλής. Ήταν μια «νέα πόλη» έξω από τη Καισάρεια και περιελάμβανε πτωχοτροφείο, ορφανοτροφείο, γηροκομείο, ξενοδοχείο και νοσοκομείο. Ο Μέγας Βασίλειος έχει πλούσιο και σημαντικό συγγραφικό έργο. Τα κυριότερα έργα του είναι οι 9 ομιλίες στην Εξαήμερο, ομιλίες στους Ψαλμούς, πολλές και διάφορες άλλες ομιλίες, ασκητικά έργα και επιστολές. Εκτός των άλλων έργων του, έγραψε και τη Θεία Λειτουργία, που, μετά την επικράτηση αυτής της συντομότερης του Αγίου Ιωάννου του Χρυσοστόμου, τελείται 10 φορές το χρόνο: την 1η Ιανουαρίου (γιορτάζεται και η μνήμη του), τις πρώτες πέντε Κυριακές της Μ. Τεσσαρακοστής, τις παραμονές των Χριστουγέννων και των Θεοφανείων, την Μ. Πέμπτη και το Μ. Σάββατο.

Στα πενήντα του χρόνια ο Μέγας Βασίλειος, εξαιτίας της ασθενικής κράσεώς του και της αυστηρής ασκητικής ζωής του , την 1η Ιανουαρίου του 379 μ.Χ., εγκαταλείπει το φθαρτό και μάταιο αυτό κόσμο, αφήνοντας παρακαταθήκη και ιερή κληρονομιά στην ανθρωπότητα ένα τεράστιο πνευματικό έργο. Η Εκκλησία εορτάζει τη μνήμη του στις 1 Ιανουαρίου.

Απολυτίκιο, Ήχος α΄

«Εἰς πᾶσαν τήν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος σου, ὡς δεξαμένην τόν λόγον σου·

δι’ οὗ θεοπρεπῶς ἐδογμάτισας, τήν φύσιν τῶν ὄντων ἐτράνωσας,

τά τῶν ἀνθρώπων ἤθη κατεκόσμησας, Βασίλειον ἱεράτευμα,

Πάτερ ὅσιε, Χριστόν τον Θεόν ἱκέτευε, δωρήσθαι ἡμῖν το μέγα ἔλεος.»

Στην Ευρώπη και ιδίως στην Ολλανδία ήταν ο Sinter Klaas, ο οποίος ήταν ο προστάτης των ναυτικών, των εμπόρων και των παιδιών, έτσι όπως αυτός λατρεύτηκε στις κάτω Χώρες, κυρίως από τον 12ο αιώνα και μετά. Τον 17ο αιώνα Ολλανδοί Καλβινιστές μεταναστεύοντας στην Αμερική έπαιρναν μαζί τους και την εικόνα του Αγίου Νικολάου και έγινε ο Saint Nick (Saint Nicholas) και ο Santa Claus. Μετακινήθηκε όμως μερικές εβδομάδες αργότερα για να επισκεφθεί τα παιδιά την παραμονή των Χριστουγέννων.

Ο «τύπος» αυτός ταξίδευσε και σε άλλες χώρες. Γύρω στα 1870 η γλυκιά και γενναιόδωρη μορφή του ταξίδεψε και στην Βρετανία, όπου και συγχωνεύτηκε με τον σκανδιναβικής προέλευσης, πατέρα των Χριστουγέννων και γέννησε μύθους, θρύλους, τραγουδάκια και αξεπέραστες συνήθειες. Ταυτιζόμενος ο Saint Nick με τον Santa Claus και τον Father Christmas μεταφέρθηκε στην Αμερική από τους Ευρωπαίους μετανάστες και όπως ήταν επόμενο εκεί αλλάζει μορφή, αποκτά την μορφή του καλοθρεμμένου και ολοπόρφυρου αγίου, που επειδή δεν μπορεί να ζει στις χιονισμένες πλαγιές του Άσπεν ή του Βερμόντ για λόγους παραδοσιακής αλλά και εμπορικής αποστασιοποίησης μένει κάπου στον Βόρειο Πόλο».

Βεβαίως, εδώ πρέπει να σημειωθεί ότι αυτός ο «τύπος», που στην Ευρώπη και την Αμερική ονομάσθηκε Saint Nick, Santa Claus και Father Christmas, από μας ονομάζεται Αϊ-Βασίλης. Οι δυτικοί δεν τον ονομάζουν Αι-Βασίλη, αλλά Saint Nick, Santa Claus και Father Christmas. Εμείς ταυτίσαμε τον δυτικό αυτόν “τύπο” με τον Αι-Βασίλη, αφού εξοβελίσαμε τον δικό μας Άγιο Βασίλειο.

Ο σημερινός Αϊ-Βασίλης είναι δημιούργημα του αγγλοσαξωνικού κόσμου και απηχεί την νοοτροπία του. Ο Αι-Βασίλης αυτός γεννήθηκε αρχές του 19ου αιώνα από έναν αστό προτεστάντη καθηγητή, τον Κλημέντιο Κλαρκ Μουρ που έγραψε για τα παιδιά του μια ιστορία με ήρωα έναν Αι-Βασίλη, την «The Night Before Christmas» και δημοσιεύθηκε την 23 Δεκεμβρίου του έτους 1823 στην εφημερίδα «Sentinel». Η ιστορία αυτή εικονογραφήθηκε από τον πατέρα του χιουμοριστικού αμερικανικού σχεδίου Τόμας Ναστ, ο οποίος ήταν γερμανικής καταγωγής και δανείστηκε στοιχεία

από την γερμανική λαϊκή παράδοση των Χριστουγέννων, αλλά και την παραδομένη μορφή του πλανόδιου Γερμανού εμπόρου.

Υπάρχουν αναλύσεις σύμφωνα με τις οποίες «ο Άγιος Βασίλης γεννήθηκε κατά τη διάρκεια του αμερικανικού Εμφυλίου, όταν ο Ναστ εργαζόταν στο Harper's Weekly, στο μεγαλύτερο περιοδικό της εποχής, και του είχε ανατεθεί να απεικονίζει με αλληγορικές εικόνες τα δρώμενα του πολέμου. Μία από αυτές ήταν «ο Άγιος Βασίλης στο στρατόπεδο», όπου παρουσιάζεται για πρώτη φορά ο Άγιος με τα χαρακτηριστικά ενός ευτραφούς άνδρα, ολοστρόγγυλου και ροδαλού, καλυμμένου από άστρα, ο οποίος μοίραζε δώρα σε ένα στρατόπεδο των Βορείων. Ο Άγιος Βασίλης του Ναστ δεν εξελίχθηκε, παρέμεινε ο ίδιος με το κόκκινο κουστούμι με τα λευκά γουνάκια, την άσπρη γενειάδα και τα παιχνίδια του. Με αυτό το σκίτσο, τα Χριστούγεννα έγιναν ημέρα αργίας και ο Άγιος Βασίλης αναγορεύτηκε σε τοπική θεότητα - καλόκαρδο πνεύμα που αντιπροσώπευε την ευημερία και την οικογενειακή ζωή των Βορείων, σε αντίθεση με το μύθο της ιπποτικής παράδοσης και της βαθύτατα ιθαγενούς κουλτούρας του Νότου.

Βασισμένος στην επιτυχία που γνώρισε το έργο του το 1862, ο Ναστ συνέχισε να παράγει σχέδια του Άγιου Βασίλη κάθε Χριστούγεννα κατά την περίοδο του Εμφυλίου Πολέμου. Και η σύλληψή του έγινε αποδεκτή, διότι έδωσε στην παραδοσιακή ασκητική αυστηρή και αποστεωμένη εικόνα του Father Christmas του Pelze - Nicol και του Père Noël, μια άλλη διάσταση που αντικατόπτριζε την αφθονία και την ευμάρεια.

Στις αρχές του αιώνα μας ο Αϊ-Βασίλης άλλαξε κάπως μορφή, και έγινε όπως ακριβώς τον γνωρίζουμε σήμερα. Σε αυτό συνετέλεσε η Κόκα-Κόλα. Κι αν ήταν ο σκιτσογράφος Τόμας Ναστ που τον φαντάστηκε πρώτος, περίπου όπως είναι σήμερα, η Κόκα-Κόλα αποτέλεσε την αφορμή για να γίνει η μορφή του τόσο δημοφιλής. Στα 1931, που η Κόκα Κόλα αποφάσισε να χρησιμοποιήσει τον Σάντα Κλάους στη χειμωνιάτικη διαφημιστική της εκστρατεία και ανέθεσε σε έναν άλλο Αμερικανό καλλιτέχνη, τον Χάντον Σάνμπλομ, να τον σχεδιάσει. Εκείνος διάλεξε για τον Άγιο τα χρώματα της Κόκα Κόλα και... να' τος, με τις μαύρες μπότες του, το μακρύ σκουφί του, το κόκκινο κοστούμι του και την άσπρη του γούνα, όπως τον γνωρίσαμε και τον αγαπήσαμε» .

Η παράδοση σύμφωνα με την οποία ο Αϊ-Βασίλης περνά μέσα από καμινάδες για να δώσει δώρα στα παιδιά προέρχεται από το ποίημα του Κλέμεντ Μούρ με τίτλο « μια επίσκεψη του Αγίου Νικόλα» , ο οποίος «δανείστηκε την ιδέα της καμινάδας, μαζί με την ιδέα του έλκηθρου και των οκτώ ελαφιών που το σέρνουν, από ένα φινλανδικό παραμύθι». Επομένως ο Άγιος Βασίλειος της Μικράς Ασίας που είναι εγγράμματος και δίδει παράδειγμα μιμήσεως, ταπεινώσεως, διακονίας, μετατρέπεται στον Σάντα Κλάους που δίδει την εφήμερη ηδονή της κατανάλωσης και έρχεται σε μας μετονομαζόμενος σε Αϊ-Βασίλη.

(Πηγή: *http://www.im-glyfadas.gr*)